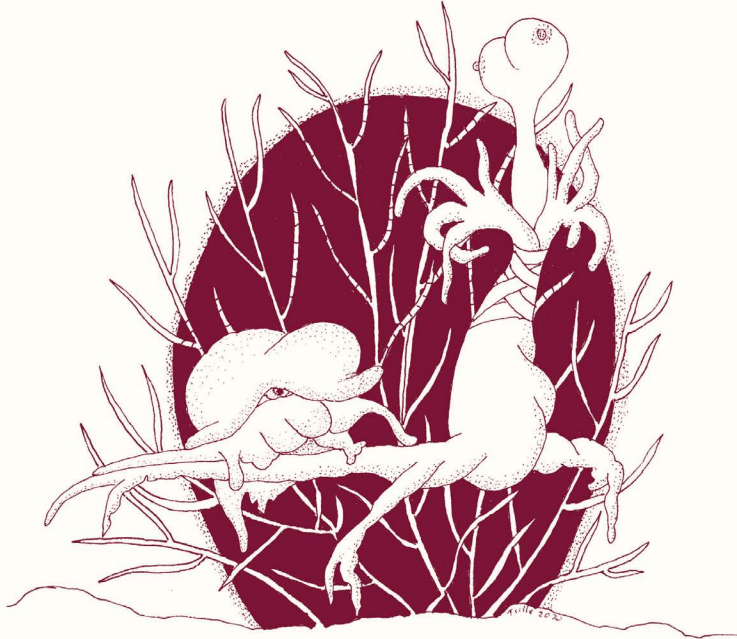

2022 – 10

HOLLANDS Maandblad

Miek Zwamborn

Korstmossen graveren brailletaal op gladde bast.
Mijn vingertoppen staan voor een raadsel.

*

Jaap Goedegebuure over onvervalste staaltjes pornografische mannenfantasie

*

Fredie Beckmans

Je gaat niet met een Ferrari naar de buurtsuper

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 10 – 2022

vierenzestigste jaargang • nummer 899
oktober 2021

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Jabik Veenbaas – Deze maand

Kees Verheul – Een uitgediende huisknecht van Toergenjev

Sadiqa Almakhadié – Kreng

Paul Gellings – Gedichten

Delphine Lecompte – Oden aan vooral dode idolen – VI

Fleur Bourgonje – Gedicht

Jaap Goedegebuure – De macht van de onschuld

Miek Zwamborn & Emma Crebolder – Frontaal

Alexander Rinnooy Kan – Frankrijk

Jasper Mikkers – Gedicht

Fredie Beckmans – Aanlikken verplicht tot aanschaf

Gerry van der Linden – Gedichten

Tekeningen Trille Bedarrides

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Jabik Veenbaas

Eindelijk las ik van de zomer die klassieker, *Het menselijk tekort* van André Malraux. Met helden die dromen van goddelijkheid, maar niet aan hun menselijke staat kunnen ontsnappen. Die nooit meer bereiken dan een wankel evenwicht, tussen angst en opoffering, tussen verslaving en wilskracht.

Ik las het boek voor de tent, dicht bij Ommen, aan de oever van de Overijsselse Vecht. Heet dat het was! 's Ochtends namen we vermetel plaats in de zon, maar al snel moesten we vluchten naar de schaduw. Wandelen: niet door het open veld, maar onder het filterende bladerdek.

Goddank was daar dat koele rivierwater, waar we voortdurend in sprongen, als mensen die ontsnapt aan een brandend huis.

Een brandend huis: een aardige vergelijking misschien voor de wereld, nu die van alle kanten wordt geteisterd door lekkende gletsjers, bosbranden en gortdroge stroombeddingen.

Waar is dat water van de Vecht volgend jaar?

Maar we zitten niet stil! Wij, geëngageerde en initiatiefrijke burgers, draaien die vermaledijde vuurbal sinds kort leep een poot uit, want we hebben een maand terug maar liefst elf zonnepanelen laten plaatsen. Hierboven liggen ze, terwijl ik schrijf, op mijn werkkamer, en doen daar hun stille werk, moedernaakt en zonder te hoeven worden ingesmeerd. Ja, daar is hij goed van geschrokken, die ploert van koper, die meedogenloze scherprechter daarboven. Vanochtend zag ik hem sidderend rijzen.

Het stelt natuurlijk geen klap voor, die paar panelen. Rusland verbrandt terwijl ik dit schrijf aan de Oekraïense grens tien miljoen euro aan gas per dag, het ijs in Groenland smelt sneller en sneller, de uitstoot van koolwaterstoffen loopt nog dagelijks op.

Trouwens, met onze panelen waren we er allesbehalve vroeg bij. Met andere duurzame zaken wel? Ik heb nooit een rijbewijs genomen om het milieu niet te belasten, maar ik laat me nog schaamteloos in de benzine-drinker van mijn vrouw naar ons kampeeradres of een feestje elders in het land vervoeren. Ik eet weinig vlees, maar zou het eigenlijk helemaal moeten laten. Nog steeds draag ik spijkerbroeken, terwijl ik weet hoe schadelijk ze zijn.

Malraux heeft gelijk: we zijn halfslachtige rommelaars. Gemankeerde hemelbestormers. En 's nachts slapen we niet, om een hoekje stiekem gadeslagen door die wreed grijnzende zon, die vorst van het absolute, die ons kwelt met plakkerige lijven en griezelige visioenen.

Tot het eens ook met hem is afgelopen, over vijf miljard jaar, als zijn branduren op zijn. Dan glijdt de grijns van zijn tronie en komt er een eind aan zijn wereldrijk van licht en hitte. Uiteindelijk is hij even kwetsbaar en vergankelijk als de mens.

Toch voel ik ergens dat dat u niet gerust zal stellen.

lees het nieuwe nummer

Oden aan vooral dode idolen – VI

Delphine Lecompte

Beste Nan Goldin,

Op mijn tiende moest ik het grote, witte huis van mijn grootouders in De Panne verlaten en gaan wonen bij mijn jonge, verstrooide, vaak woedende, wispelturige, materialistische moeder en mijn sombere, mompelende stiefvader in een donker tochtig rijtjeshuis in Gent.

Mijn kleine slaapkamer in De Panne werd meteen omgebouwd tot strijkkamer. Die was het exclusieve domein van mijn grootmoeder. Het was helemaal geen strijkkamer, in de hoek stond geen strijklank, het was vooral de kamer waar mijn grootmoeder haar filmtijdschriften en pornografische stripverhalen las en bewaarde.

Nog elk weekend bezocht ik mijn grootouders, dan sliep ik in de sinistere jugendstillogeerkamer, die werd gedomineerd door een kleerkast vol oude foto's en vuile stola's en roestige handspiegels. Ik masturbeerde er vaak, maar ik had er ook de meest afschuwelijke nachtmerries. En mijn eerste ervaringen met de incubus: slaapverlamming.

Terug naar mijn grootmoeder. Ze hing altijd provocatieve, agressieve, scherpe, schurende, radicale werken van baldadige vrouwelijke kunstenaars aan de deur van haar strijkkamer. Het waren haar verbodstickers: **BETREDEN OP EIGEN RISICO**.

Zo maakte ik kennis met de vaginale bloemen van Georgia O'Keeffe, met de slanke, vijandige, wereldwijze feeksen van Tamara De Lempicka, met de zelfportretten van Frida Kahlo met fiere, uitdagende snor en trotse kreupelheid, met de vieze, obscene, etherische theebransjes van Leonor Fini, met de opdringerige, onbegrijpelijke, ambitieuze spinnen

van Louise Bourgeois, met de grimmige, narrige, naargeestige inteeltweelingen van Diane Arbus, enzovoort... Ik was dus wel wat gewend, maar op een dag schrok ik toch... Aan de deur van de strijkkamer hing een foto van een niet meer zo jonge Joodse vrouw met bruine krullen, rode lippen en twee blauwe ogen. Blauw geslagen. Maar ze keek niet zoals een slachtoffer hoorde te kijken: niet gekromd, niet gebogen, niet schichtig, niet somber, niet gelaten, niet verslagen, niet onderdanig, niet deemoedig, niet wachtend op de volgende klap: ze keek arrogant.

‘Wie is die schandalige onweerstaanbare Medusa?’ vroeg ik aan mijn grootmoeder. Ze vertelde me over u, en ik was zo blij dat ze u had gevonden. Mijn grootmoeder had iemand als u nodig, een bondgenoot. In de familie hadden we de neiging om grootvader te idealiseren. Hij was de sater en de pater familias en we romantiseerden en vergaven hem (telkens opnieuw) zijn onvoorspelbare, pastorale opvliegendheid, zijn carnavaleske bandeloosheid, zijn platte petomanie en egocentrische, misogyne, onscrupuleuze kattenkwaad.

Mijn grootmoeder werd vaak weggezet als een angstig, frigide, neurotisch, humorloos, wereldvreemd kneusje. Tegenwoordig denk ik vaak (almaar vaker) dat mijn grootmoeder eigenlijk veel interessanter, geheimzinniger, speelser, onorthodoxer en perverser was dan mijn grootvader. Ze was alleszins grillig en raar en koppig en autonoom. Onvatbaar, ongrijpbaar. Zeer gesloten en mysterieus. Eenzelvig, gesloten en zelfstandig. Eigenlijk had ze niemand nodig – vooral haar echtgenoot niet.

Tegelijkertijd was ze enorm verknocht aan mijn razende, gulzige, kinderachtige, hebberige, overspelige grootvader, haar lompe, boerse, barbaarse, onbehouwen man. Van u en van mijn grootmoeder heb ik geleerd dat autonomie en smoorverliefd zijn op een toxische, gewelddadige man geen contradictie is. En dat het grote kunst kan opleveren. Uw kunst is grote kunst. Uw ranzige, wanhopige, ellendige, zinnelijke foto’s die zweven tussen orgie en marginaliteit. Tussen rauwe mystiek en grootsteedse ontreddering. Het bacchanaal en de zelfreflectie. Het geweld en de koes-

tering. Masochisme en rebellie. *The Ballad of Sexual Dependency*, o ja. Een verwijzing naar *The Ballad of Sexual Obsession* van Bertolt Brecht.

Ik was dertien en uw foto heette simpelweg: *Nan one month after being battered*. Een nuchtere, gortdroge, onsentimentele beschrijving, verstoken van ieder zelfmedelijden. Niets liever wilde ik dan ook een man vinden die zulke hartstocht voor me voelde. Een man die zodanig verteerd zou worden door lust en jaloezie en vertederling en sadisme en verschroeiende devotie dat hij me in elkaar zou meppen, en me de volgende dag vol wroeging zou overladen met sjaals en rozen en tuba's en merries en sloepen en teckels en ijscowagens en opgezette mantelbavianen en chocoladezeepaardjes.

Ik heb dergelijke mannen gevonden: Nan, al mijn mannen waren dergelijke mannen.

Maar de kunst gaat voor.

Toch meestal.

Mijn grootmoeder werd soms geschopt en geslagen door mijn grootvader, maar ze ging niet weg. Ja, één keer, nadat ze een te zware pandoe-ring had gekregen, verbleef ze tien dagen in de chalet van een Zwitserse, blasfemische horlogemaker. Een eunuch, beweerde ze achteraf. De waarheid over dat verblijf zullen we nooit kennen.

Mijn grootmoeder had het ook goed bij mijn grootvader, ze had de touwtjes in handen en soms maakte ze hem met de grond gelijk. Ze was intellectueel veel sterker en ze bezat een onovertroffen talent om mijn grootvader met een pretentieuze, misprijzende oogopslag te kleineren en daarna venijnig naar hem uit te halen met een korte, spottende zin in het Catalaans. Een taal die mijn grootvader amper meester was.

Wie was de baas? In De Panne, in het grote, witte huis was mijn grootmoeder de baas. Mijn grootvader was een kleine, onmachtige, stampvoetende tiran, een ijdele schreeuwlelijk. Mijn grootmoeder was ijzig, keizerlijk, giftig, stekelig, perfide, ongenaakbaar en genadeloos.

Terug in Gent ging ik op zoek naar ander werk van u. Mijn moeder gaf me een monografie. Ze had een monografie van u, maar ze deed niet-

remijn neerbuigend over uw artificiële rauwheid en gewilde morsigheid. Ik kuste de glanzende foto's van uw bloedmooie, beestachtige, verlepte, wonderlijke transseksuelen. Allemaal New Yorkers. New York was zeer gevaarlijk, dat wist ik dankzij de films *Bad Lieutenant*, *The Bonfire of the Vanities* en *Crocodile Dundee II*. Maar uw New York was vooral psychotisch, zinnelijk, erotisch, uitbundig, vriendschappelijk, paradijselijk en illusieeloos.

De mensen die u fotografeerde waren paria's vanwege hun seksuele geaardheid. Ik deed mijn uiterste best om lesbisch te worden. Een poos heb ik echt mijn beste beentje voorgezet. Ik herinner me mijn laatste vakantie met mijn nichtje Alexandra van Veurne. Tante Anne huurde elk jaar een gîte in de Provence, en dan zakte de ganse familie af naar Frankrijk. Sommigen met de trein, anderen met de auto. Alexandra en ik namen toen, in 1992, de nachttrein.

Het liep al meteen scheef: ik verleidde de machinist en Alexandra fronste en eiste dat ik haar niet alleen zou laten. Ze was nog maagd, ik niet. Ik wilde zo vaak mogelijk copuleren. We waren allebei veertien: zij een volgroeide sirene met gigantische borsten en weelderige haren waarin imbeciele slagerszoons hun stomme snuiten wilden onderdompelen. Maar Alexandra was gedisciplineerd: ze was een beloftevolle zwemster, ze trainde. Baantjes, urenlang, in het wesprijke zwembad in de Provence. 's Avonds gebruikten mijn neefje Simon en ik het zwembad om de liefde te bedrijven. Incest, ja ja. We hebben ons uitstekend geamuseerd. Een penis zoals de penis van Simon ben ik sindsdien nooit meer tegengekomen: massief, dik, breed, lang, gaaf, bijna iets om te aanbidden.

Tijdens de tweede week in de Provence maakte ik Alexandra wijs dat ik lesbisch was geworden. Ze was woedend, gedegouteerd. Ze ging klagen bij tante Anne, die gaf haar een andere slaapkamer. Voorheen hadden we een slaapkamer gedeeld, nu was ze bang dat ik haar zou molesteren.

O Nan, de stuitende bekrompenheid van propere, degelijke, burgerlijke mensen kent geen grenzen. We moeten die mensen schofferen, zo vaak mogelijk.

Helaas is het me nooit gelukt lesbisch te worden, niet echt tenminste. Desalniettemin heb ik meermaals de mooie, gloeiende, asymmetrische schaamlippen van Nicky en Eef gelikt – en het was heerlijk. Vooral Eef was heerlijk. Nee, vooral Nicky. Nicky was zwanger, een tienerzwangerschap. We waren allebei zestien. Ze was mijn beste vriendin. Ze woonde in Beernem in het huis van de nakende vader, een onschuldige piccolo die veel wiet rookte en naar Nick Drake luisterde. Wanneer hij niet thuis was, keken Nicky en ik naar schabouwelijke verfilmingen van Stephen King.

Het was een winterdag. Nicky bijna zes maanden zwanger. We keken naar *Thinner* en aten cashewnoten. Vanuit het niets vroeg Nicky of ik haar poesje wilde likken. Ze wachtte niet op het antwoord, ze kleeedde zich meteen uit. Na de orale seks spraken we over uw werk. Nicky wilde net als u fotografe worden. Fotografe van misfits, devianten, afvalligen, paria's en verschoppelingen. Maar Nicky werd moeder, een matte, vermoede, veelgeplaagde, gedroegerde moeder. En nog een keer, en daarna nog een keer.

De piccolo werd een heroïnejunkie en een jongenshoer. U, Nan Goldin, had hem graag gefotografeerd: hij was verrukkelijk, bijna niet corrupt, Bijbels, vlegelachtig, plechtig, plagerig, nobel, gewiekst, ondeugend, Aramees, koddig, briljant, verweesd. Een kruising tussen Lord Byron en de aartsengel Michaël, geschilderd door Luca Giordano. Nicky vroeg de scheiding aan en ze raakte zwanger van haar vierde kind. De vader was een blijmoedige, half-Litouwse garagist die haar vrij vlug in de steek liet. Nog vóór de bevalling. Nicky toch! Of moet ik zeggen: blijmoedige half Litouwse garagist toch!

Mijn grootmoeder kreeg op de gezegende leeftijd van drieënzeventig eindelijk een minnaar: een naïeve, idealistische, drieëntwintigjarige student Afrikanistiek. U, Nan Goldin, hebt haar die kracht geschon-

ken, daarvan ben ik overtuigd. Ook aan mij hebt u uw kracht en lef en tegendraadsheid doorgegeven. En ook al werd ik nooit volledig lesbisch, ik lik nog af en toe een waardige vulva en ik probeer mijn steentje bij te dragen om homofobie aan de kaak te stellen en de LGBTQ+-beweging een hart onder de riem te steken.

Momenteel heb ik een relatie met een drankzuchtige, voormalige vrachtwagenchauffeur. Hij slaat mij niet. Maar ooit heeft hij mij bedreigd met een gebroken glas. Hij meende het, hij zag er lelijk uit. Lelijk en leeg. Ik kon ontkomen en de volgende dag keerde ik terug naar zijn beschimmelde huurwoning. We keken naar een documentaire over Mötley Crüe. Hij ritste onverwachts mijn jeansbroek open en vingerde me. Het orgasme was overweldigend: een adembenemende redeloze, radeloze bijna-doodervaring. De documentaire was waardeloos.

Veel liefs,

Delphine

lees het nieuwe nummer

Aanlikken verplicht tot aanschaf

Fredie Beckmans

I.

Als kind al deed ik mee aan elke mogelijke tekenwedstrijd. Denk aan Sinterklaas- en vakantiekleurplaten van de lokale supermarkt. Zo heb ik met veel plezier en inzet omwille van een Royal Talens-tekenwedstrijd een kale lijntekening ingekleurd. Mijn vader zou haar op de post doen en ik zag dat hij op de keukentafel nog snel even met een penseel, waarmee hij letters en logo's op vrachtwagens schilderde, een paar scheurende zwaluwen aan de tekening toevoegde. Ik begon eerst hysterisch te krijsen en daarna erbarmelijk te huilen. Exit.

Een maand later mocht ik de hoofdprijs in ontvangst nemen. De tekening totaal verdrongen, de hoofdprijs compleet vergeten, maar penseel en geschilderde zwaluwen staan op mijn ziel gebrand als littekens van een onrecht – waarvoor ik een prijs heb gekregen. Vreemd dat het penseel desondanks mijn krachtigste wapen is geworden. En zwaluwen kan ik geblinddoekt schilderen.

De ervaring van de erotiserende werking van een penseelstreek op een lichaam kwam pas veel later.

Streel en duw de haren

Streel met de haren als ik op je schilder

Duw de punt van mijn penseel

En schrijf waar hij maar wil.

Om de kleuren te laten pakken

Moet ik wilder wrijven en roeren

– Shi Hua-Bi, zevende eeuw

Berlijn, Prenzlauer Berg. Een tijd lang kwam ze iedere vrijdagavond mijn atelier binnenstormen. De deur zwaaide open, ze zwierde een rondje en riep dan: ‘Wordt er nog geneukt?’

‘Nee, geen zin,’ zei ik dan. Te veel pijn – al weken geleden had ze het uitgemaakt, voorgoed voorbij, permanent afgesloten.

Toch bleef ze komen. ‘Zeikerd,’ zei ze glimlachend. ‘Je gaat me toch wel schilderen.’ Ze nam een flinke slok uit mijn fles rode wijn en trok vlug haar kleren uit. Daar lag ze op mijn door de motten en houtworm aangevreten Franse sofa met wild dertigerjarenmotief. Ze had even geen praatjes en de tintelende druk van het penseel elektriseerde haar. En ik had een uur kijk- en schilderplezier, duwde af en toe haar dijen uit elkaar. Die sloot ze dan weer snel. ‘Concentreer je liever op het schilderen, graag van die snelle penseelschilderingen.’ Ze had haast en de bloemenweelde die ik over haar hele voorkant schilderde, hoefde het maar één nacht te houden.

Afen toe viel een traan op haar borsten of buik. Dan vroeg ze of ik weer zat te grienen. Ik loog dat het kwam van de inspanning. Ik mocht haar met mijn linkerhand aanraken, om het penseel in mijn rechterhand beter te kunnen sturen. Ze lag doodstil en sprak honderduit over haar plannen. Over de clubs die ze straks ging bezoeken en de mannen die ze daar kende. Vroeger kwam ze na zo’n nachtelijke speurtocht terug naar mijn bed en drukte haar schildering tegen mijn blote lijf. In de ochtend was haar kolkende bloemenzee uitgesmeerd tot twee abstracte schilderijen en leken de lakens al vijf jaar niet meer gewassen. Ze kwam al een tijdje niet meer langs om elkaar te besmeuren. Dat deed ze nu met anderen, wilder en opwindender.

Toen ze eenmaal was vertrokken, waste ik mijn penselen en ging voor een nog nat doek zitten, het laatste doek met haar en een octopus. In een van die krioelende armen stond in grove streken geschreven: ‘Doch de doodt is verslongen tot overwinning.’ Twee kwasten in mijn hand en een penseel in mijn mond. Tussen een bende van lege en half-lege omgevallen flessen wodka stond nog een aangebroken fles goed-

kope rode wijn. Werk aan de winkel. Ik neuriede het liedje dat ik een dag eerder voor haar had geschreven.

*De zee hebben wij nooit gezien.
Rivieren feesten zonder uiterwaarden
sloten putten kwellen mij.
Alleen je bron ruikt naar
het verse vlees achter de blauwzwarte lippen
van een zoetwater mollusk.*

*Gezwommen hebben we in elkaar
gehuild voordat de overkant werd bereikt
en net niet verdrongen in de walging
die anderen liefde noemen, die kwelling is voorbij.*

*We zijn gevangen en hangen spartelend
aan de bek van een aalscholver.
Hoe kan zo'n vogel
twee neukende vissen
in een keer doorslikken?*

2.

Nu sta ik voor het lege graf van Albrecht Dürer, in Neurenberg. Zwaluwen vliegen laag over het kerkhof, scheren rakelings langs de levensbomen. Over twintig minuten heb ik een afspraak en als kunstenaar mag je nooit op tijd komen, laat staan te vroeg. Nog geen honderd meter verder heb ik afgesproken in de Johannisstrasse met Gerhard Ziegler van de Vereingde Pinselfabrik. De fabriek produceert al jaren de Toraypenselen waarmee ik schilder – niks marter of eekhoren: veel te duur – en daar wil ik het fijne van weten. Ik weet overigens waarom de omgeving van Neurenberg de meeste penseelfabrieken van Europa kent.

Heel lang was het de stad met de meeste speelgoedproducenten en al die spullen moesten worden beschilderd.

Gerhard Ziegler zit achter een groot bureau bezaaid met penselen, kwasten en scheerkwasten. Hij vraagt waar ik mijn penselen in Berlijn en ‘het verre Amsterdam’ koop. Ik noem drie winkels, Vlieger, Van Beek en Van der Linde. De laatste twee kent Ziegler en hij vertelt dat Van der Linde hoofdkantoor houdt in Weesp. Perfect uitgesproken. Daar kijk ik van op – een oude rot, een echte vakman, die Ziegler. Achter hem hangt een kaart van Europa waarop nog duidelijk de grens met de DDR is te zien. Het vlaggetje van mijn winkel waar ik verf en penselen koop in de Kastanienallee in Berlijn, is weggehaald. Die heeft de corona niet overleefd. Nota bene mijn favoriete winkel vanwege het bordje dat bij de penselen hangt: ‘Het aanlikken van het penseel verplicht tot aanschaf.’

Gerhard Ziegler pakt twee penselen, een voor hem, een voor mij. ‘Wat is een penseel?’ vraagt hij en hij wijst op de drie delen waar mijn belangrijkste gereedschap van de laatste veertig jaar uit bestaat. ‘De spits of kwast, het verbindingsstuk, een huls die we “bus” noemen en de korte of lange steel waarmee we het penseel vasthouden. Jouw Toray-penseel is van kunststofvezel. Stevig en de punt slijt niet snel. Maar de vloeistof in de buik wordt niet lang vastgehouden. Natuurharen hebben schubben en houden daardoor beter en meer vloeistof vast. Maar goed, de keuze is aan jou. Ik heb hier wel iets voor je wat langer meegaat, omdat je me vertelde dat je ook op ruw hout schildert. Kijk, een stevig waterverfpenseel van runderhaar. *Ox-hair*.

‘Van de staart zeker?’ gok ik.

‘Nee,’ lacht Ziegler. ‘Runderharenpenselen om te aquarelleren worden gemaakt van oorharen.’

Ik kan een welgemeend ‘getver’ niet onderdrukken.

Ze produceren ook de duurste aller penselen: de Kolinsky. Daarvoor wordt de staart van de Siberische Wezel gebruikt, die leeft op de grens van China en Rusland. Het beestje heeft buikige en spits toelopende haren die een enorme hoeveelheid vocht kunnen opnemen en de punt

blijft heel lang puntig en scherp. Geniepig vraag ik of de Ferrari onder de penselen niet vooral door amateurs wordt gebruikt. Dat had ik ooit gehoord. (Of kwaadaardig vermoed.) Bedeesd fluistert Ziegler dat de Kolinsky vooral door hobbywinkels wordt besteld en dat mijn Toraypenselen vooral door professionele kunstenaars in de kunstbenodigdhedenwinkel worden aangeschaft. Een zucht van opluchting trekt door mijn gestel. Met een Ferrari ga je ook niet naar de buurtsuper.

Na een uur is de rek wel uit onze conversatie getrokken. Als tegenvraag en afsluiter vraag ik Ziegler of hij weet waar het woord 'penseel', in het Duits *Pinsel*, vandaan komt. Weet-ie niet. Nou, heel snel dan. 'Penseel' komt van het Latijnse woord *penis*. En nee, daarmee is niet ons eigen dingetje bedoeld: *penis* is de staart van een eekhoorn. Na veertig jaar trouwe dienst in de penseelfabriek had Ziegler zich nooit afgevraagd waar het woord 'penseel' vandaan komt.

'Om nooit te vergeten,' zegt Ziegler. Hij staat op en heeft nog een cadeautje voor me. Dat werd een behoorlijke domper. Aan het begin van het gesprek had ik laten weten dat de vriend waar ik logeer in Neurenberg, verzot is op een zekere scheerkwast met een groen gekleurd handvat. En ja hoor, daar komt Ziegler aanzetten met een groen gesteelde scheerkwast van dassenhaar. Was ik maar over mijn Penseelclub begonnen... Ooit opgericht 2014 in het Zwitserse Biel. Onlangs heeft de penningmeester laten weten dat we nog maar vijf Zwitserse Franken in kas hebben. Te weinig om bijzondere penselen van te kopen. In navolging van de immer florerende markt voor gedragen slipjes, zouden we gebruikte penselen van beroemde kunstenaars opkopen en verpatsen. Het beroemdste gebruikte penseel dat ik ooit in Madrid op een vlooiemarkt kocht, was van Velasquez. Gelukkig heb ik Gerhard Ziegler van de penselenfabriek dat niet verteld. Die gasten handelen in nieuwe penselen. Hele dure van Kolinsky-haren en heel goedkope van ponyharen.

Nadat ik de Vereingte Pinselfabrik aan de Johannisstrasse heb verlaten, gaat het langs de Hesperiden Garten richting het graf van Albert Dürer. Op zes april 1528 werd Dürer daar ter aarde besteld. Al vijfhonderd jaar lang liggen de dikke, bonkige grafstenen in een nauw raster dicht boven op elkaar, zodat je moet speuren naar het graf. De hovenier van het kerkhof wijst naar een thujaboom: daaronder, naast de volop bloeiende rozenstruik, zou Dürer liggen. Hij vertelt me ook nog dat het graf ‘vrij is’. ‘Bent u wellicht kunstschilder?’

‘Hoezo?’

‘Wel dan kunt u zich inschrijven om onder de steen van Dürer te worden begraven.’

Wat een lariekoek.

Toch doe ik later thuis onderzoek. Wat blijkt: Dürer ligt al lang niet meer onder die steen. De gemeente heeft honderddrieëntwintig jaar na diens overlijden het graf geruimd, in 1651. Een jaar later schonk ze het graf aan het Heilige Geest Hospitaal. Wel bleef het praalgraf behouden, met aan de buitenkant allerhande bronzen opschriften. Vanaf 1652 mocht het personeel van lokale adellijke families – tenminste, de dienstmeiden en -jongens die zich netjes hadden gedragen – onder de steen worden begraven. In de zeventiende eeuw werden in totaal vijf mensen in het lege graf van Dürer bijgezet. Dat heeft niet meer dan dertig jaar geduurd. In 1681 kocht Joachim von Sandrart het graf namens de Neurenberger-kunstacademie en zo gebeurde het dat om de zoveel tijd een bekende kunstenaar in het graf werd gelegd. Sinds 1828 is het graf echter weer helemaal lijkvrij. Er werd toch anders gedacht over het graf van Dürer, dus de gastliggers moesten plaatsmaken.

Heeft die hovenier dan quatsch verkondigd? Zeker niet, sinds kort heeft een directeur van de Nürnberger Kunstacademie juist gepleit voor het beschikbaar stellen van het graf aan beroemde, hedendaagse, pas gestorven kunstenaars. Die directeur, Ottmar Hörl, heeft zichzelf alvast

boven aan de lijst geplaatst. En ik heb mijn formulierenfobie overwonnen. Me dunkt, beroemd genoeg lijkt me. Mijn vrouw is daarnaast al geïnstrueerd dat mocht het in Neurenberg niet lukken, ik wel in de Westerkerk achter de Rembrandtgedenksteen wil worden geplakt, met een penseel in mijn hand van de Nürnberger Vereinte Pinselfabrik.

4.

Terug in mijn Berlijnse atelier kwam ik op het idee een boek te maken met de titel *Einfaltspinsel*. Op zoek naar de mooiste vertaling van het woord *Einfaltspinsel*, een Hansworst die ook weleens ‘Domme Kwast’ wordt genoemd, stuitte ik op een berichtje waarin *Einfaltspinsel* op 29 september 2017 tot het woord van de week wordt verkozen in de Duitse internetkrant *Deutsche Welle* – zoiets als de Radio Nederland Wereldroep. De Oostenrijkse taalwetenschapster Katrin Hoffmann probeert het woord uit te leggen en geeft al doende een inkijk in haar gedachten over hedendaagse kunst. Lees en gruwel:

Met een Domme Kwast kan je niet goed schilderen – dat wisten de gebroeders Grimm al. In hun Duits woordenboek van omstreeks 1852 wordt ‘kwast’ een scheldwoord genoemd. Het doelt op een dom en onzelfstandige persoon, de ‘domme kwast’ is bovendien een onbenul, verstandelijk beperkt, goedaardig en onschuldig. Goedgelovig. De domme kwast is ongevaarlijk. Hij vindt het gewoon moeilijk om zelfstandig te handelen. Hij is wel bereid om te leren en te imiteren, maar dat levert vaak niets goeds op. Maar wie weet: misschien komt iets belangrijks simpelweg tot stand als je een penseel in de hand van een onnozele hansworst duwt. Zelfs witte doeken met een paar penseelstreken worden soms door de een of de andere als grote kunst beschouwd.

Met houtskool heb ik op een doek zitten schetsen en voordat ik de penselen ter hand neem, pak ik mijn geheime wapen: de vleugel van een gierzwaluw. Daarmee veeg ik voorzichtig het teveel aan houtskool weg. Twee vleugels bij elkaar, op de grond gevonden naast een kerk. Het bewijs dat zelfs een van de snelste vogels soms door een torenvalk wordt gegrepen. En aan vleugels zit geen vlees, alleen maar veren.

lees het nieuwe nummer

Bloed

Gerry van der Linden

Jij bent het oervreemde
wat mij bindt
aan ouders, broer, zus, mijn kind.

Al wat zacht is verdrongen
in de zondvloed van zaaien
er was niet genoeg kiem.

Er was vooral de sprong
en alles op de rug gezien
moest groeien, broos van harden

klein van groeien, zo klein
dat ik geen verdriet verspil
geen beweging voor de sprint

van ouders, broer, zus, mijn kind.
Lange afstand gaat voorop
en op de lijn, op het lint

keert een boemerang, ik vang
hem in de wilgen, werp keer
op keer

en vang hem later weer.

Mist

Zo halverwege de winter valt
wat al wankel stond en wat het is
god zal het weten

het is duistere, donkere grond.

Waarin we steeds dieper zinken
weg van het witbestofte licht
waarin we steeds dieper dromen

zonder grond en gewicht.

Verder weg van ontwaken
dromen we dieper in het duister en wat het is
god mag het weten

het is donker, het is duister.

Zonder zicht op de dingen
ze zijn verdwenen en ook het licht
heeft niets te maken met ontwaken

het is duister, donker licht
dat ons droomt van binnen.

lees het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

SADIQA ALMAKHADIE (1997) – Schrijver, vertaler, redacteur. Geboren in Essaouira, verhuisde op driejarige leeftijd naar Amstelveen.

FREDIE BECKMANS (1956) – Schilder, voorzitter van de Worstclub, tijd-machinemonteur. Opgegroeid in een nonnenklooster in Winterswijk. Won de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2006-2007 (*essayistiek*).

TRILLE BEDARRIDES (1949) – Publiceerde en exposeerde in Nederland, België, Denemarken en Frankrijk. Daarnaast taalcoach Frans voor o.a. de Nationale Opera, het Nederlands Kamerkoor en het Groot Omroepkoor – trillebedarrides.com

FLEUR BOURGONJE (1946) – Publiceerde o.m. de romans *Uitval* (2015) en *Liefde, liefde* (2020) en de dichtbundels *De lichtstraat* (2011) en *Pitten schieten* (2016). Voorjaar 2022 verschijnt de bundel *Het geheugen van een huis*, najaar 2022 de autobiografie *Archipel* – fleurbourgonje.nl

EMMA CREBOLDER (1942) – Afrikaniste. Publiceerde o.m. de poëziebundels *Vergeten* (2010), *Vallen* (2012), *Verzoenen* (2014) en *Opsnuiven* (2018) – emmacrebolder.com

PAUL GELLINGS (1953) – Publiceerde o.m. acht romans en twee verhalenbundels. In 2021 verscheen de grote familieroman *Het smeedwerk van herinnering*. Werkte mee aan de vertaling van *Les plaisirs et les jours* ('Lusten en dagen') van Marcel Proust (verschijnt in november).

JAAP GOEDEGEBUURE (1947) – Literatuurhistoricus, essayist en criticus. Publiceerde tal van boeken en artikelen over de literatuur van de

negentiende en twintigste eeuw. Biograaf van H. Marsman en Frans Kellendonk.

DELPHINE LECOMPTE (1978) – Won met haar debuutbundel *De dieren in mij* (2009) de C. Buddingh'-prijs. Nadien verschenen o.m. *Vrolijke verwoesting* (2019) en verscheidene, bejubelde prozaboeken.

GERRY VAN DER LINDEN (1952) – o.m. Dichter en schrijver. Publiceerde twee romans, een novelle en elf dichtbundels. In september 2021 verschijnt de bundel *Niemand blijft het langst*.

JASPER MIKKERS (1948) – Debuteerde in 1974 als Tymen Trolsky met de roman *Hyacintha en Pasceline*. Enkele dichtbundels: *Gespiegelde stad* (2015) en *Nachtleven* (2018).

ALEXANDER RINNOOY KAN (1949) – Emeritus hoogleraar UVA. Was o.m. voorzitter van VNO-NCW en SER en Eerste Kamerlid voor D66. In 2018 verscheen *Bordjes duiken* – alexanderrinnooykan.nl

JABIK VEENBAAS (1959) – Dichter, filosoof, vertaler. Publiceerde acht dichtbundels en verder essays en verhalen. Tevens schreef *Odyseus' onvoltooide reis* (2021) en *De essentie van Kant* (2022).

KEES VERHEUL (1940) – Slavist en schrijver (essays en verhalend proza). Vertaalde o.a. poëzie van Mandelstam, Brodsky en Platonovs novelle *De bouwput*.

MIEK ZWAMBORN (1974) – Schrijver en beeldend kunstenaar. Publiceerde recentelijk de poëtische veldgids *Wieren*. Werkt aan vierde roman, *Onderling*, die uitkomt in 2022. Ook brengt ze regelmatig bibliofiele edities uit, zoals een studie in acht bezoeken aan een rotspoel.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: David Garvelink • *Vormgeving:* Steven Boland • *Correctie:* Tessa Sparreboom
Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema, Mark Boog en Merijn de Boer
Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Maandblad bedankt de volgende partijen voor hun sponsoring:
Bezige Bij, Alfabet Uitgevers, Ambo | Anthos, Atlas Contact, Das Mag Uitgevers en Sebes & Bisseling Literary Agency.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 LG Amsterdam •
Tel. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Ingezonden bijdragen worden niet retour gezonden, u krijgt antwoord per e-mail.

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 VJ Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 92,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 27,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneeservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 088-1102052.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,95 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneeservice.nl